

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 617/2015-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. decembra 2015 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti ŠTART, s. r. o., Mukačevská 59, Prešov, zastúpenej advokátom JUDr. Tiborom Šafárikom, Štúrova 20, Košice, pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5 Co/836/2014 z 3. decembra 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti ŠTART, s. r. o., odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. marca 2015 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti ŠTART, s. r. o., Mukačevská 59, Prešov (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Krajského súdu

v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co/836/2014 z 3. decembra 2014 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej pripojených vyplýva, že návrhom doručeným Okresnému súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) 18. júna 2010 sa sťažovateľka ako navrhovateľka domáhala proti [REDAKOVANÉ] ako odporcovi zaplata sumy 1 290,94 € s príslušenstvom z titulu vydania bezdôvodného obohatenia. Okresný súd rozsudkom č. k. 37 C/18/2011-34 návrh sťažovateľky zamietol a odporcovi priznal náhradu trov konania. Po podaní odvolania sťažovateľkou krajský súd rozsudkom č. k. 4 Co/239/2011-58 z 31. októbra 2013 rozsudok okresného súdu potvrdil a odporcovi priznal náhradu trov odvolacieho konania. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka 19. februára 2014 dovolanie, v ktorom požiadala aj o oslobodenie od súdnych poplatkov. Súdny poplatok za podané dovolanie predstavoval sumu 154 €. Okresný súd uznesením č. k. 37 C/18/2011-88 z 28. júla 2014 sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal, čo po podaní odvolania sťažovateľkou krajský súd napadnutým uznesením potvrdil.

Sťažovateľka v sťažnosti namieta, že *«odôvodnenie napadnutého uznesenia je absolútne formálne a neživotné. Za nepochopiteľné nepochopenie reality treba považovať takmer výčitku, že sťažovateľka je zastúpená advokátom... Je v zreteľnom rozpore s ústavným základným právom na prístup k súdu rozhodnutie, ktoré odmieta vziať do úvahy fakt, že žalobca nemá objektívne prostriedky na ich (jeho) zaplataenie... Ak je popri povinnosti preukázať, že nejde o zjavne bezúspešné uplatňovanie práva splnená podmienka „pomeroz účastníka“, ktorá preukazuje, že na poplatok nemá, niet dôvodu oslobodenie nepriznať... Z okolností prípadu je zrejmé, že súdy sa v otázke súdneho poplatku dôsledne nevyrovnali s konkrétnymi údajmi sťažovateľky a k veci pristúpili formálne. Ak sa totiž nízka suma poplatku na strane jednej negatívne hodnotí v neprospech sťažovateľky, na strane druhej zasa štát odpustením nič vážne neutrpí.»*. Na podporu svojich argumentov sťažovateľka k sťažnosti pripojila uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 Cob/378/2009 z 27. apríla 2010, ktorým jej v konaní vedenom Okresným súdom Bratislava III pod sp. zn. 23 Cb/192/09 oslobodenie od súdnych poplatkov priznal.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka v petite navrhuje, aby ústavný súd vo veci jej sťažnosti vydal nález, ktorým:

- „a) skonštatuje, že uznesením Krajského súdu v Košiciach č. 5 Co/836/2014 z 3. 12. 2014 bolo porušené základné právo sťažovateľky chránené čl. 46 ods. 1 Ústavy SR*
- b) zruší uvedené uznesenie a vráti vec Krajskému súdu na ďalšie konanie a*
- c) prizná sťažovateľke právo na náhradu trov právneho zastúpenia.“*

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy

podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) pritom možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05, I. ÚS 264/2011).

Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením krajského súdu sp. zn. 5 Co/836/2014 z 3. decembra 2014, ktorým vo veci návrhu sťažovateľky na zaplatenie sumy 1 290,94 € s príslušenstvom potvrdil uznesenie okresného súdu č. k. 37 C/18/2011-88 z 28. júla 2014 o nepriznaní jej oslobodenia od súdneho poplatku za podané dovolanie v sume 154 €.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne

v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať uvedené základné právo účastníkov garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy. Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 152 ods. 4 ústavy).

Z konštantnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo samotnými rozhodnutiami došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmavania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody

(mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/00) a zároveň by mali za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci.

Porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením sťažovateľka odôvodňuje tým, že krajský súd (ale aj okresný súd) nesprávne vyhodnotil skutočnosť, že objektívne nedisponuje finančnými prostriedkami na uhradenie súdneho poplatku za podané dovolanie v sume 154 €, a preto rozhodnutie o nepriznaní jej oslobodenia od súdnych poplatkov považuje za „*formálne*“.

Podľa § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne súd inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a má i spätnú účinnosť; poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa však nevracajú.

Čo sa týka povinnosti uhradiť súdny poplatok právnickou osobou, najvyšší súd vo svojej judikatúre (napr. uznesenia sp. zn. 4 Obo 37/2000 z 1. mája 2000, sp. zn. 6 Sžo 190/2009 z 30. novembra 2009, sp. zn. 2 Sžf 120/2013 z 20. augusta 2013, sp. zn. 1 Sžf 52/2015 z 13. mája 2015 a iné) stabilne zdôrazňuje, že ustanovenie § 138 ods. 1 OSP umožňuje priznať oslobodenie od súdneho poplatku každému účastníkovi, teda nielen fyzickej osobe (občanovi či podnikateľovi), ale aj právnickej osobe, za zistenia existencie podmienok pre toto oslobodenie. Skúmanie „pomerov“ účastníkov, ktorými sú podnikateľské subjekty, však nebude smerovať do ich osobnej či sociálnej sféry, ale predovšetkým do sféry majetkovej. Pre posúdenie dôvodnosti priznania oslobodenia od súdneho poplatku pritom bude rozhodujúca nielen výška súdneho poplatku a povaha

nároku, ale aj to, či v konkrétnom prípade nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Dôsledky podnikateľského úsilia však nemožno prenášať formou úľav z poplatkovej povinnosti na štát, pretože tým by boli neúspešní podnikatelia zvyhodňovaní voči podnikateľom úspešným; v takom prípade preto zásadne nemožno oslobodenie od súdnych poplatkov podnikateľskému subjektu priznať.

K problematike nastolenej sťažovateľkou sa viackrát vyjadril aj ústavný súd, ktorý napr. v náleze sp. zn. I. ÚS 204/07 z 1. januára 2011 judikoval, že:

„Právo na prístup k súdu zahŕňa zákaz vytvárať neprimerané prekážky v prístupe k súdu. Tento zákaz okrem iného vyžaduje od štátu, aby nevytváral také procesno-právne podmienky, ktoré sťažujú prístup k súdu, teda také, ktoré by marili účel práva na súdnu ochranu, neboli by odôvodnené sledovaním legitímneho cieľa a súčasne by nespĺňali podmienku spravodlivej rovnováhy medzi použitými prostriedkami a sledovaným legitímnym cieľom. Inak takéto prekážky obmedzujú prístup k súdu v jeho podstate a treba ich považovať za nesúladne nielen s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ale aj s čl. 1 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy.

Právo na súd nie je absolútnym právom ani v jeho chápaní Európskym súdom pre ľudské práva, pretože môže podliehať rôznym obmedzeniam, keďže právo na prístup k súdu si už svojou podstatou vynucuje reguláciu štátom. Európsky súd pre ľudské práva už rozhodol v niektorých prípadoch, že najmä tam, kde sa dané obmedzenia tohto práva vzťahovali na podmienky prípustnosti odvolania, alebo tam, kde záujem spravodlivosti vyžadoval, aby sťažovateľ v súvislosti so svojím odvolaním zložil záruku za náklady, ktoré poniesie druhá strana konania, môže byť prístup jednotlivca k súdu alebo tribunálu podrobený rôznym obmedzeniam vrátane finančných (rozsudok vo veci Brualla Gómez de la Torre v. Španielsko z 19. 12. 1997, § 33, rozsudok vo veci Tolstoy-Miloslavski v. Spojené Kráľovstvo z 13. 7. 1995, § 61 a p.).

Je preto povinnosťou všeobecného súdu zohľadniť vždy aj procesné postavenie sťažovateľa vo vzťahu k druhému účastníkovi konania a výšku súdneho poplatku (ne)určiť tak, aby sa poplatník nedostal evidentne do nevýhodnejšieho postavenia oproti protistrane, a tak sa mu právo na prístup k súdu neodoprelo.

Pri výklade a uplatňovaní zákonov (ako aj ústavných zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov) treba postupovať tak, aby boli v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Nie je preto možné ani zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov uplatňovať tak, aby došlo k porušeniu ústavno-procesného princípu právnej ochrany pred súdmi, kde platí rovnosť všetkých účastníkov, len z dôvodu legislatívnej nejasnosti textu, ktorú možno odstrániť výkladom v zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy (porov. I. ÚS 18/95 a ďalšie).“

V náleze sp. zn. IV. ÚS 11/2010 zo 16. septembra 2010 ústavný súd judikoval, že: „Pri rozhodovaní o oslobodení účastníka konania od súdnych poplatkov musí súd primerane vyvažovať záujem štátu na vyberaní súdnych poplatkov a záujem účastníka konania, ktorý si uplatňuje právo na súdnu ochranu.“ Je predovšetkým v záujme účastníka konania, ktorý sa oslobodenia od súdnych poplatkov (či už čiastočného alebo úplného) domáha, preukázať, že spĺňa zákonom ustanovenú podmienku, podľa ktorej jeho pomery odôvodňujú priznanie oslobodenia.

V uznesení sp. zn. III. ÚS 221/2014 z 25. marca 2014 zas ústavný súd uviedol, že vzhľadom na to, že zo Sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, vyplýva matematicky exaktný spôsob výpočtu sumy súdneho poplatku za podané dovolanie uplatňujúci sa vo všetkých druhovo identických prípadoch, nemožno požadovať od všeobecných súdov takú aplikáciu predmetných ustanovení na konkrétny prípad sťažovateľa, ktorá by znamenala úplné popretie ich jazykového vyjadrenia.

Napokon, aj Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre za súčasť práva na spravodlivé súdne konanie výslovne považuje primeranosť výšky súdneho poplatku, keďže «výška poplatku vo svetle okolností konkrétneho prípadu vrátane sťažovateľovej spôsobilosti zaplatiť poplatok a fáza konania, v ktorej došlo k obmedzeniu, predstavujú faktory, ktoré sú kľúčovými... pri určovaní, či osobe bolo dostupné právo na prístup a či sa

jej dostalo „vypočítania súdom“. Príliš vysoký súdny poplatok, ktorý znemožňuje poskytnutie súdnej ochrany uplatnenému právu, znamená porušenie ochrany priznanej čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd» (Kreuz v. Poľsko, sťažnosť č. 28249/95 z 19. 6. 2001, § 60; mutatis mutandis Jedamski, Jedamska v. Poľsko, sťažnosť č. 73547/01 z 30. 11. 2005, § 60; Kniat v. Poľsko, sťažnosť č. 71731, § 45).

Preskúmaním napadnutého uznesenia ústavný súd zistil, že krajský súd pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľky využil možnosť danú mu ustanoveniami § 219 ods. 1 a 2 OSP a uznesenie okresného súdu č. k. 37 C/18/2011-88 z 28. júla 2014 o nepriznaní sťažovateľke oslobodenia od súdnych poplatkov ako vecne správne potvrdil, pričom na zdôraznenie správnosti uvedeného uznesenia doplnil, že pri takej nízkej sume súdneho poplatku za podané dovolanie nemožno vôbec hovoriť o odňatí možnosti konať pred dovolacím súdom. Z uvedeného uznesenia okresného súdu vyplýva, že podkladom pre jeho rozhodnutie bolo jednak sťažovateľkou vyplnené *„Tlačivo pre dokladovanie pomerov účastníka konania“*, podľa ktorého *„žalobca... na bankovom účte... mal ku dňu podania žiadosti zostatok v sume 157,34 €“*, ako aj daňové priznanie sťažovateľky za rok 2013, podľa ktorého *„výsledok hospodárenia žalobcu za uvedené obdobie predstavoval 1.975,16 €, výdavky ktoré nie sú daňovými výdavkami podľa § 21 zákona č. 595/2003 činili 1.118,45 €, základ dane predstavoval 3.093,61 €“*. Pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľky okresný súd prihliadol aj na skutočnosť, že *„tento účastník je v konaní zastúpený advokátom a advokáti poskytujú právne služby... za odmenu“*, a taktiež na *„výšku súdneho poplatku za dovolanie, ktorý v danom prípade predstavuje 154,- €“*.

Po oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia ústavný súd konštatuje, že krajský súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku podstatné pre posúdenie danej veci interpretoval a aplikoval ústavne súladným spôsobom, jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne a právne akceptovateľné. Krajský súd pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľky dospel k právnemu záveru, ktorý nesignalizuje žiadne známky nedostatkov, ktoré by z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti napadnutého uznesenia mohli byť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie relevantné. Napadnuté uznesenie krajského súdu v spojení

s uznesením okresného súdu č. k. 37 C/18/2011-88 z 28. júla 2014 nemožno považovať za zjavne neodôvodnené ani arbitrárne.

Keďže ústavný súd nezistil žiadnu príčinnú súvislosť medzi napadnutým uznesením krajského súdu a základným právom sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, porušenie ktorého namietala, predloženú sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. decembra 2015